https://doi.org/10.63356/stes.hum.2026.012 УДК 811.163.41`373.2`366.54

ORGANIZACIJA NASTAVE SRPSKOG KAO STRANOG JEZIKA SA UČENICIMA IZ RUSIJE

Autor: MILENA STOJANOVIĆ
e-mail: m.stojanović-21393@filfak.ni.ac.rs
Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu

Uvod: Predmet rada jeste analiza izazova u nastavi srpskog kao stranog jezika sa učenicima čiji je maternji jezik ruski. Rad se bavi klasifikacijom najčešćih nedoumica nastavnika u organizaciji i realizaciji nastave srpskog kao stranog jezika.

Cilj: Cilj rada jeste da se sagledaju organizacija, realizacija i ključna pitanja nastave srpskog kao stranog jezika u kontekstu rada sa učenicima iz Rusije, kao i da se identifikuju najčešći izazovi sa kojima se nastavnici susreću u nastavnoj praksi.

Materijal i metode: Na osnovu predmeta, cilja i postavljenih istraživačkih zadataka, u radu su primenjene deskriptivna metoda i metoda teorijske analize, uz tehniku anketiranja. Sprovedeno je kvalitativno i kvantitativno istraživanje radi utvrđivanja ključnih pitanja u organizaciji nastave srpskog kao stranog jezika sa učenicima čiji je maternji jezik ruski. Građu za istraživanje činili su odgovori nastavnika srpskog kao stranog jezika, članova specijalizovane grupe na Fejsbuku „Srpski jezik za strance: grupa za predavače", koji imaju iskustvo u radu sa učenicima čiji je maternji jezik ruski.

Rezultati: Istraživanje je pokazalo da se nastavnici suočavaju sa nizom specifičnih izazova u organizaciji i realizaciji nastave srpskog kao stranog jezika sa učenicima iz Rusije. Identifikovane su najčešće nedoumice nastavnika, a u radu su sagledana potencijalna rešenja i mogući odgovori na izazove koji se javljaju u nastavnoj praksi.

Zaključak: Rezultati istraživanja ukazuju na potrebu za sistematičnijim pristupom organizaciji nastave srpskog kao stranog jezika sa učenicima čiji je maternji jezik ruski. Uočeni izazovi i predložena potencijalna rešenja mogu doprineti unapređivanju nastavne prakse i efikasnijem odgovoru na specifične potrebe ove grupe učenika.

Ključne riječi: metodika nastave srpskog kao stranog jezika; srpski kao strani jezik; metodika nastave; učenici iz Rusije; organizacija nastave

UVOD

Razvoj metodike nastave srpskog kao stranog jezika intenzivnije započinje posle Drugog svetskog rata, u periodu kada Jugoslavija uspostavlja šire odnose sa brojnim zemljama Evrope, Azije i Afrike. Kako navodi Bondžić (2014: 639), „uspostavljanje političke i ekonomske saradnje sa zemljama Azije i Afrike praćeno je i razvojem kulturnih veza, uzajamnim upoznavanjem naroda i država, kao i razmenom stručnjaka i studenata".

Osnovni preduslov za uključivanje stranaca u društveni i obrazovni život bio je poznavanje srpskog jezika. Zbog toga je rasla potreba za učenjem srpskog kao stranog jezika, koji je strancima bio neophodan za svakodnevnu i profesionalnu komunikaciju sa lokalnim stanovništvom. U tom kontekstu, pokrenuti su prvi kursevi srpskog jezika za strance, koji su organizovani pri visokoškolskim ustanovama, institutima i narodnim univerzitetima. Prema Brboriću (2018: 22), nakon Drugog svetskog rata, slavistika je izazivala veliko interesovanje u vodećim svetskim lingvističkim centrima, a srpskohrvatski jezik je u okviru tih studija zauzimao istaknuto mesto – često odmah iza ruskog. Od tog perioda pa sve do danas, interesovanje stranaca za učenje srpskog jezika nije opalo.

Vesna Krajišnik (2016: 16) navodi da se motivi učenika za učenje srpskog razlikuju – od želje za školovanjem, preko poslovnih potreba, do integracije u novu sredinu. Često je jedan učenik motivisan iz više razloga. U novije vreme, rat u Ukrajini uticao je na povećan priliv stranaca, pre svega iz Rusije, koji su u Srbiji potražili sigurnost i stabilnost, bežeći od konflikta, mobilizacije i političkih pritisaka. Rat Rusije i Ukrajine, započet 24. februara 2022. godine, pokrenuo je talas migracija i iz Ukrajine, i iz same Rusije. Srbija je postala privlačna destinacija za Ruse zbog povoljnih uslova života, kulturne i jezičke bliskosti, kao i političkih okolnosti. Migracioni talas, posebno tokom 2022. i 2023. godine, doprineo je promenama u demografskoj i ekonomskoj strukturi zemlje, kao i u obrazovnom sistemu. Posledice društveno-političkih dešavanja uticale su na porast broja ruskih građana koji traže nove mogućnosti van svoje zemlje. Porast interesovanja za učenje srpskog jezika u velikoj meri je povezan s ovim okolnostima. Iako je teško tačno odrediti broj Rusa koji uče srpski, poznato je da broj varira, ali ukupni trend pokazuje rastuću zainteresovanost.

Srpski jezik, iako ne spada u najrasprostranjenije svetske jezike, postaje sve značajniji za strane državljane koji dolaze u Srbiju radi boravka, rada, školovanja ili porodičnih razloga. Otašević (2014: 21) ističe da je izučavanje srpskog kao stranog jezika dugo bilo ograničeno, između ostalog i zbog toga što srpski nije imao status svetskog jezika. Međutim, savremene migracije i intenzivniji međunarodni kontakti doprinose povećanju interesovanja za njegovo učenje. Motivi za učenje razlikuju se od učenika do učenika i obuhvataju svakodnevnu komunikaciju, profesionalno angažovanje, obrazovanje i lakšu integraciju u novu sredinu. Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku (2025)[1], tokom 2023. godine u Republiku Srbiju imigriralo je 22.937 državljana Ruske Federacije, što potvrđuje intenziviranje migracionih kretanja iz ove zemlje. Mnogi Rusi su odabrali Srbiju kao mesto boravka zbog kulturne bliskosti i povoljnih uslova za obrazovanje, što je dodatno uticalo na povećano interesovanje za učenje srpskog jezika.

Posebnu pažnju u nastavi srpskog kao stranog jezika za govornike ruskog jezika potrebno je posvetiti kontrastivnom proučavanju ova dva jezika. Iako srpski i ruski pripadaju slovenskoj jezičkoj porodici i imaju određene zajedničke osobine, njihove leksičke, gramatičke, fonetske i sintaksičke razlike mogu predstavljati izvor teškoća tokom usvajanja srpskog jezika. Srodnost jezika učenicima često olakšava početno razumevanje, ali istovremeno može dovesti do negativnog transfera, odnosno prenošenja obrazaca iz maternjeg jezika u jezik koji se uči. Posebno su značajni problemi povezani sa međujezičkom interferencijom, upotrebom gramatičkih oblika i pojavom tzv. „lažnih prijatelja". Zbog toga je poznavanje karakterističnih razlika između srpskog i ruskog jezika važno za planiranje nastavnih sadržaja, predviđanje mogućih grešaka i prilagođavanje nastavnih postupaka potrebama učenika (Milošević, 2016; Novaković i Jović, 2022; Šapić, 2025).

Ministarstvo prosvete, na inicijativu Društva za srpski jezik, uvelo je nastavni predmet „Srpski kao strani jezik" u osnovne škole, kao izborni predmet u oba ciklusa obrazovanja

1 https://data.stat.gov.rs/Home/Result/1811010104?languageCode=sr-Cyrl#

za učenike koji dolaze iz drugih zemalja[2]. Ipak, time su rešeni samo neki od izazova. Nastavnici koji predaju srpski kao strani jezik često se susreću sa brojnim teškoćama u radu sa učenicima iz Rusije. Upravo zato je ovaj rad usmeren na analizu navedenih izazova, sa ciljem boljeg razumevanja organizacije i realizacije nastave srpskog kao stranog jezika u radu sa učenicima čiji je maternji jezik ruski.

U savremenoj nastavi stranih jezika posebno mesto zauzima komunikativni pristup, koji je usmeren na razvijanje sposobnosti učenika da jezik koriste u različitim svakodnevnim i društvenim situacijama. Za razliku od pristupa koji su prvenstveno usmereni na usvajanje gramatičkih pravila, komunikativna nastava podstiče aktivno učešće učenika, međusobnu interakciju i praktičnu primenu jezičkog znanja. U nastavi srpskog kao stranog jezika za govornike ruskog jezika ovaj pristup posebno je značajan, jer učenicima omogućava da stečena znanja primenjuju u neposrednom okruženju, kroz razgovor, razmenu informacija i rešavanje svakodnevnih komunikativnih zadataka. Zbog toga je važno da se gramatički sadržaji povezuju sa konkretnim komunikativnim situacijama, čime se doprinosi razvoju funkcionalne upotrebe srpskog jezika (Council of Europe, 2001).

Posebno metodičko pitanje u nastavi stranih jezika odnosi se na upotrebu maternjeg jezika učenika ili jezika posrednika. U radu sa govornicima ruskog jezika, ruski može predstavljati značajnu podršku u početnim fazama učenja srpskog, naročito prilikom objašnjavanja gramatičkih struktura, značenja nepoznatih reči i pojava koje se razlikuju u dva jezička sistema. U situacijama kada nastavnik i učenici ne mogu da ostvare komunikaciju na maternjem jeziku učenika, moguće je koristiti i drugi zajednički jezik, poput engleskog. Cook (2001) ukazuje na to da maternji jezik može imati korisnu ulogu u nastavi stranog jezika, jer doprinosi razumevanju nastavnih sadržaja i omogućava povezivanje prethodno stečenih jezičkih znanja sa novim. Ipak, njegova upotreba treba da bude pažljivo odmerena i prilagođena nivou znanja učenika, kako ne bi ograničila izloženost ciljnom jeziku. Cilj je postepeno osamostaljivanje učenika u upotrebi srpskog jezika i razvijanje sposobnosti komunikacije bez oslanjanja na posredni jezik.

Rad je organizovan na sledeći način: nakon uvodnog poglavlja, u odeljku Materijal i metode, iskazan je predmet i cilj istraživanja, postavljeni su zadaci istraživanja i predočene metode, tehnike i uzorak istraživanja; centralni deo rada imenovan kao Rezultati čini analiza sa diskusijom o pitanjima organizacionog tipa i najčešćim nedoumicama u vezi sa načinom obrade nastavnog gradiva; nakon Diskusije u Zaključku se daju potencijalna rešenja za otklanjanje najčešćih nedoumica predavača; na kraju rada navedena je Literatura.

MATERIJAL I METODE

Predmet ovog istraživanja jeste analiza specifičnih organizacionih i metodičkih izazova u nastavi srpskog kao stranog jezika sa učenicima iz Rusije. Cilj istraživanja je da se, na osnovu iskustava nastavnika koji rade sa ovom grupom učenika, identifikuju najčešće teškoće u organizaciji i realizaciji nastave, kao i da se sagledaju načini na koje nastavnici prilagođavaju nastavne modele, metode, materijale i jezik komunikacije potrebama učenika. Posebna pažnja posvećena je organizacionim aspektima nastave, jezičkoj interferenciji i izboru odgovarajućih nastavnih postupaka.

Polazeći od definisanog predmeta i cilja, u okviru ovog rada formulisani su sledeći istraživački zadaci:

1. Analizirati odgovore anketiranih nastavnika članova Fejsbuk grupe Srpski jezik za strance: grupa za predavače;

2 Pravilnik o programu nastave i učenja za predmet „Srpski kao strani jezik" („Službeni glasnik RS – Prosvetni glasnik", br. 11/19). Dostupno u: Informator o radu Ministarstva prosvete Republike Srbije (2021), str. 94.

2. Identifikovati najčešće nedoumice i pitanja sa kojima se nastavnici susreću u radu sa učenicima iz Rusije;
3. Opisati specifičnosti nastave srpskog kao stranog jezika za učenike iz Rusije;
4. Ispitati ulogu nastavnika u prevazilaženju izazova organizacionog tipa i proceniti načine na koje oni mogu pružiti podršku učenicima ruskog porekla.

U skladu sa temom rada, kao i postavljenim istraživačkim ciljevima i zadacima, u ovom istraživanju primenjene su deskriptivna metoda i metoda teorijske analize, uz upotrebu tehnike anketiranja. Kombinacijom ovih metoda omogućeno je sprovođenje i kvalitativne i kvantitativne analize sa ciljem utvrđivanja ključnih pitanja u organizaciji nastave srpskog kao stranog jezika za učenike iz Rusije. Za analizu kvantitativnih rezultata korišćen je softver MS Excel. Odgovori na pitanja otvorenog tipa analizirani su kvalitativno, grupisanjem srodnih odgovora prema tematskim celinama i identifikovanjem najčešće zastupljenih stavova i iskustava nastavnika. Istraživanje je realizovano u oktobru 2024. godine. Podatke su činili odgovori nastavnika koji predaju srpski kao strani jezik i koji su članovi Fejsbuk zajednice *Srpski jezik za strance: grupa za predavače*. Istraživanje je obuhvatilo samo one nastavnike koji imaju iskustva u radu sa učenicima iz Rusije. Anketu je popunilo ukupno 16 nastavnika. Anketa je distribuirana putem specijalizovane Fejsbuk grupe koja okuplja približno 5000 članova, dok je u istraživanju učestvovalo 16 nastavnika koji imaju iskustva u radu sa učenicima iz Rusije. Upitnik je sadržao pitanja zatvorenog i otvorenog tipa. Pitanja zatvorenog tipa omogućavala su prikupljanje podataka o organizacionim oblicima nastave, broju učenika u grupama, načinu realizacije časova, korišćenju digitalnih platformi i nastavnih materijala. Primer takvog pitanja jeste pitanje o tome da li nastavnici realizuju individualnu, grupnu ili kombinovanu nastavu. Pitanja otvorenog tipa omogućavala su ispitanicima da opišu svoja iskustva, nedoumice i izazove u radu sa učenicima iz Rusije, kao i da predlože načine za unapređenje nastavnog procesa. Među njima su bila pitanja o teškoćama u organizaciji nastave, specifičnostima pripreme časova i predlozima za poboljšanje kvaliteta nastave. Dobijeni rezultati analizirani su i prikazani kroz kvalitativni i kvantitativni pristup. Uzorak je bio prigodan i obuhvatio je nastavnike koji su dostupni putem specijalizovane Fejsbuk grupe i imaju iskustva u radu sa učenicima iz Rusije, zbog čega se rezultati ne mogu smatrati reprezentativnim za celokupnu populaciju nastavnika srpskog kao stranog jezika.

REZULTATI

Nastava srpskog kao stranog jezika u radu sa učenicima iz Rusije predstavlja specifičan izazov za nastavnike, koji zahteva prilagođavanje na više nivoa: od kulturoloških razlika i razumevanja jezika, do motivacije i stepena angažovanosti učenika. Međutim, ovaj vid nastave istovremeno otvara prostor za unapređenje postojećih metoda, inovativnost i primenu kreativnih pristupa u nastavi srpskog kao stranog jezika. Aleksandar Novaković (2022b: 7–20) u svojim radovima ukazuje na razvoj kadrovske strukture u nastavi srpskog kao stranog, naglašavajući da su do sada tu ulogu najčešće obavljali profesori srpskog ili drugih stranih jezika, dok se tek u novije vreme pojavljuju i nastavnici sa specifičnom edukacijom za ovaj profil. Autor ističe potrebu za većim brojem akreditovanih programa stručnog usavršavanja, kojih trenutno nedostaje. U drugom radu – *Najčešće nedoumice predavača u vezi sa nastavom srpskog kao stranog jezika* (2022a: 115–142) – Novaković vrši klasifikaciju šest glavnih kategorija pitanja i nedoumica koje se javljaju među nastavnicima: organizaciona pitanja, obrada nastavnih sadržaja, najave seminara, škola i vebinara, ponude za posao, zanimljivosti o učenju srpskog, saveti za pisanje naučnoistraživačkih radova.

Istraživanje u okviru ovog rada, sprovedeno u oktobru 2024. godine[3], imalo je za cilj da identifikuje najčešće izazove u organizaciji nastave sa kojima se nastavnici srpskog kao stranog jezika susreću u radu sa učenicima iz Rusije, kao i da prikupi njihove predloge za unapređenje nastavnog procesa. Istraživanje je realizovano putem onlajn ankete (Google Forms)[4], a ispitanici su bili članovi specijalizovane Fejsbuk grupe *Srpski jezik za strance: grupa za predavače*. Anketu su popunili nastavnici koji imaju iskustva u radu sa učenicima iz Rusije. Upitnik je sadržao ukupno 33 pitanja, raspoređenih u tri celine: pitanja o osnovnim podacima ispitanika (7), pitanja o organizaciji nastave (16), pitanja o sadržajima i materijalima (10). Pitanja su bila raznolika – od zatvorenih do otvorenih – sa ciljem da se dobije detaljan uvid u izazove i iskustva nastavnika, kao i u njihove predloge za poboljšanje nastave.

Svi anketirani nastavnici su filolozi – srpskog ili ruskog jezika – sa završenim studijama na sledećim institucijama: Filozofski fakultet u Nišu – 5 ispitanika, Filozofski fakultet u Beogradu – 6 ispitanika, Filozofski fakultet u Novom Sadu – 5 ispitanika. Što se tiče nivoa obrazovanja, 14 od 16 ispitanika (87,5%) poseduje master diplomu, dok je 2 od 16 ispitanika (12,5%) završilo osnovne studije. Ispitanici imaju različit staž u nastavi srpskog kao stranog jezika: manje od 1 godine – 2 od 16 nastavnika (12,5%), od 1 do 3 godine – 9 od 16 nastavnika (56,3%), od 3 do 6 godina – 2 od 16 nastavnika (12,5%), više od 6 godina – 3 od 16 nastavnika (18,8%). Takođe, ispitanici imaju različitu dužinu rada sa učenicima iz Rusije: šest nastavnika radi sa ovom grupom već dve godine, četiri nastavnika imaju iskustva do godinu dana, tri nastavnika imaju tri godine iskustva, dva nastavnika četiri godine, jedan nastavnik čak 11 godina iskustva.

Prema organizacionom modelu nastave, pet od 16 ispitanika (31,3%) prednost daje individualnim časovima, tri od 16 (18,8%) grupnoj nastavi, dok osam od 16 nastavnika (50%) kombinuje oba modela. Od ukupno 16 ispitanika, 11 nastavnika realizuje grupnu nastavu, samostalno ili u kombinaciji sa individualnom nastavom. U okviru ovog poduzorka analiziran je broj učenika u nastavnim grupama. U grupnoj nastavi, broj učenika po grupi se razlikuje: manje od pet učenika – 63,6% (sedam od 11 nastavnika), između pet i 10 učenika – 27,3% (tri od 11 nastavnika), između 11 i 15 učenika – 9,1% (jedan od 11 nastavnika).

Na pitanje o nacionalnom sastavu grupa, šest od 16 nastavnika (37,5%) izjavilo je da radi isključivo sa učenicima iz Rusije, dok je 10 od 16 nastavnika (62,5%) navelo da u grupama ima učenika različitog porekla (Ukrajinci, Belorusi, Amerikanci, Austrijanci, Kinezi, Maltežani itd.). Iako raznolikost u grupama doprinosi bogatijoj nastavnoj dinamici, neki nastavnici navode poteškoće u koordinaciji rasporeda i očekivanja polaznika.

Najčešći način uspostavljanja kontakta sa učenicima iz Rusije su lične i profesionalne preporuke: „*Kontaktiraju me preko poznanika*", „*Škola ima kanale na društvenim mrežama, ali najčešće dolaze po preporuci*". Jedan deo nastavnika navodi institucionalne kontakte preko škola stranih jezika ili univerziteta: „*Preko Centra za srpski kao strani jezik pri Filozofskom fakultetu u Nišu*". Pojedini nastavnici nemaju ulogu u procesu inicijalnog kontakta, što ukazuje na strukturne razlike u načinu funkcionisanja ustanova.

Na pitanje o dinamici časova, svih 16 anketiranih nastavnika (100%) smatra da su časovi sa učenicima iz Rusije dinamični. U odgovorima se ističu različiti činioci koji na to utiču: uzrast, motivacija, nivo otvorenosti učenika, kao i primene inovativnih metoda i materijala (onlajn-alati, poređenja sa ruskim jezikom). Kombinacija gramatičkih vežbi sa tematskim razgovorima pokazala se kao efikasna strategija. Akcenat je stavljen na praktičnu primenu znanja i komunikaciju u različitim kontekstima: „*Smena aktivnosti, igre, prevođenje, različite komunikativne situacije*". „*Na većim grupama najviše pažnje*

3 Istraživanje je sprovedeno prilikom izrade master rada pod nazivom *Izazovi u nastavi srpskog kao stranog jezika sa učenicima iz Rusije.*

posvećujem usmenoj komunikaciji. Svako mora da progovori". Nastavnici primećuju da su učenici iz Rusije često stidljivi i povučeni u grupnom radu, što zahteva dodatnu motivaciju i ohrabrivanje.

Jedan od izazova u nastavi sa učenicima iz Rusije odnosi se na specifičnosti u pripremi časova. Rezultati istraživanja ukazuju na to koji aspekti pripreme su nastavnicima od posebne važnosti prilikom planiranja nastave srpskog jezika za ovu grupu učenika. Razumevanje ovih faktora može značajno doprineti unapređenju nastavnih metoda i poboljšanju ishoda učenja. Mnogi nastavnici naglašavaju značaj kontrastivne analize srpskog i ruskog jezika, posebno u kontekstu objašnjavanja „lažnih prijatelja", interferencije i šablonskih grešaka koje učenici često prave. Jedan od ispitanika navodi: „*Učenici iz Rusije prave šablonske greške koje su predvidive, te pokušavam da ih predupredim i još na početku raščistim moguće nedoumice. Trudim se da imaju što više vežbanja jer su radoznali i ambiciozni, neretko traže i dodatne zadatke*".

Nastavnici ističu potrebu za temeljnom pripremom koja obuhvata ne samo sadržaj časa, već i moguće greške povezane sa gramatičkim strukturama i pravopisom, posebno onim elementima koji su slični u ruskom i srpskom jeziku: „*Časovima sa Rusima ne pristupam drugačije u odnosu na časove sa učenicima drugih nacionalnosti, ali može se reći da vodim računa da im naznačim najčešće gramatičke i pravopisne greške koje učenici iz Rusije prave prilikom savladavanja gradiva*".

Pored lingvističkih aspekata, posebna pažnja se poklanja stvaranju pozitivne i podsticajne atmosfere na času, kao i otvaranju komunikacijskih kanala. Nastavnici nastoje da održe dobru energiju, motivišu učenike i prilagode sadržaje njihovim interesovanjima: „*O svemu, o dobroj energiji na času, da uvek dođem pripremljena, da ih zainteresujem, podstičem, ispravljam*". Upotreba pažljivo formulisanih pitanja, koja izbegavaju previše lične teme, takođe se pokazala kao važan element u izgradnji prijatne atmosfere: „*O lažnim prijateljima i da pitanja ne budu previše lična, jer im to smeta*". Istraživanje je pokazalo da učenici iz Rusije često iskazuju zainteresovanost za dodatne zadatke i praktičnu primenu znanja, što ukazuje na značaj primene interaktivnih metoda i vežbi u nastavi. Većina ispitanika ističe potrebu za prilagođavanjem nastave na osnovu predvidivih jezičkih grešaka proisteklih iz interferencije sa ruskim jezikom.

Kada je reč o oblicima realizacije nastave, rezultati pokazuju da dva od 16 ispitanika (12,5%) izvode nastavu isključivo uživo, pet od 16 ispitanika (31,3%) radi isključivo onlajn, dok devet od 16 ispitanika (56,3%) kombinuje oba modela. Među digitalnim platformama koje nastavnici koriste u radu sa učenicima iz Rusije najzastupljeniji je Zoom, koji koristi 10 ispitanika, dok Skype koristi pet nastavnika. Pored njih, ispitanici navode i Google Meet i Microsoft Teams kao platforme za realizaciju nastave. Za kreiranje interaktivnih vežbi i vizuelno prilagođenih nastavnih materijala koriste se i digitalni alati Wordwall i Canva. Dobijeni podaci ukazuju na značaj digitalnih tehnologija u savremenoj nastavi srpskog kao stranog jezika, kao i na fleksibilnost nastavnika u izboru načina realizacije časova. Istraživanje je obuhvatilo i korišćenje specijalizovanih onlajn-platformi za pronalaženje učenika i organizaciju nastave, kao što su Preply, Italki, Verbling i AmazingTalker. Rezultati pokazuju da 93,8% ispitanika ne koristi nijednu od navedenih platformi, dok je 6,3% navelo Preply kao platformu koju koristi u radu.

Istraživanje je obuhvatilo i administrativne aspekte, posebno u vezi sa uplatom časova. Većina nastavnika navodi da njihovi učenici iz Rusije žive u Srbiji, što olakšava uplate – one se obavljaju u domaćoj valuti ili preko računa otvorenih u srpskim bankama: „*Moji učenici su iz Rusije, ali žive u Srbiji, tako da nemam poteškoća*", „*Moji učenici žive u Srbiji, imaju ovde otvorene račune, pa nemamo taj problem*". Nekoliko nastavnika ističe da administrativni poslovi nisu u njihovoj nadležnosti, već su povereni drugim strukturama unutar institucije: „*Uplate nisu deo moje nadležnosti u školi*", „*Učenici uplaćuju časove preko škole, tako da nisam upoznata sa tim poteškoćama*". Pored toga, neki nastavnici

ukazuju na važnost odnosa poverenja sa učenicima, što se odražava i u fleksibilnosti prilikom uplata: „*Poverenjem, ne mora da uplati odmah, nekada uplati unapred*". U celini, rezultati pokazuju da se problemi u vezi sa uplatama javljaju retko, što ispitanici povezuju sa načinom organizacije nastave i mogućnostima plaćanja preko domaćih bankovnih računa ili posredstvom obrazovnih institucija.

Kada je reč o izazovima u planiranju nastave, podaci pokazuju da četiri od 16 nastavnika (25%) kao najveći izazov navodi pripremu materijala, tri od 16 nastavnika (18,8%) smatra da je to uključivanje kulturnih sadržaja, dok se devet od 16 nastavnika (56,3%) opredelilo za prilagođavanje nastavnih metoda individualnim potrebama učenika. Dodatne izjave nastavnika potvrđuju značaj praktičnog pristupa i kontekstualizacije nastave: „*Nemam, sve je uključeno u nastavu, jer imamo i gomilu razgovornih klubova na kojima obrađujemo najrazličitije teme*", kao i: „*Objašnjavanje fraza iz govornog jezika koji učenici često čuju na ulici, u prodavnici i slično, a i teško im je da ih razumeju jer se ne obrađuju u udžbenicima*".

U vezi sa nastavnim materijalima, većina nastavnika ističe da koristi Azbukumove udžbenike, ali ih često kombinuju sa drugim resursima kako bi se bolje odgovorilo na potrebe učenika. Pored udžbenika *Govori srpski* i *Naučimo srpski*, nastavnici često izražavaju stav da nijedan postojeći udžbenik ne zadovoljava u potpunosti zahteve nastave sa ruskim govornicima. Zbog toga mnogi nastavnici kreiraju sopstvene materijale: „*Uglavnom pravim lekcije za njih. Služim se svim materijalima kako bih ih sastavila. Za proširenje kulturnih aspekata, služim se i časopisima, novinskim člancima, vestima itd.*". Ovakvi resursi omogućavaju integraciju aktuelnih kulturnih tema i prilagođavanje sadržaja uzrastu i interesovanjima učenika.

U analizi upotrebe dvojezičnih rečnika utvrđeno je da pet od 16 nastavnika (31,3%) smatra da im oni nisu neophodni, jer raspolažu dovoljnim brojem drugih nastavnih materijala i resursa. Među digitalnim izvorima izdvaja se portal Gramota, koji sadrži onlajn srpsko-ruski rečnik. Nastavnici koriste i štampane rečnike, kao što su rečnici autora Stankovića i Boškovića, kao i digitalne rečnike i prevodioce, poput Yandexa. Podaci ukazuju na različite pristupe nastavnika u pogledu korišćenja dvojezičnih rečnika, kao i na različita mišljenja o njihovoj neophodnosti u nastavnom procesu.

Jedan od značajnih aspekata nastavne prakse koji je analiziran u ovom istraživanju jeste upotreba jezika u nastavi srpskog kao stranog jezika. Nastavnici su izneli svoja iskustva u pogledu jezika koji koriste u komunikaciji sa učenicima iz Rusije, posebno u zavisnosti od nivoa poznavanja srpskog jezika. Većina nastavnika ističe da nastava postepeno prelazi na srpski jezik kada učenici dostignu A2 ili B1 nivo. Na ovim nivoima, kako navode, učenici već u velikoj meri razumeju srpski, što omogućava sprovođenje časova i vežbi konverzacije isključivo na ciljnom jeziku: „*Učenici već na A2 nivou dobro razumeju srpski, tako da često imamo vežbe konverzacije na srpskom*". Po dostizanju B1 nivoa, srpski jezik postaje dominantan u nastavi, što omogućava potpuniji jezički uron. U početnim fazama učenja, neki nastavnici koriste engleski jezik kao medijator, posebno za objašnjavanje složenijih koncepata, ali ta upotreba se brzo smanjuje: „*Engleski na početku i vrlo brzo prelazimo samo na srpski*". Pojedini nastavnici koriste i ruski jezik, naročito kod apsolutnih početnika, ali naglašavaju da se njegova upotreba postepeno smanjuje. Kombinovanje srpskog sa engleskim ili ruskim olakšava razumevanje na početku učenja, ali se pokazalo da se brz napredak učenika ogleda upravo u postepenom prelasku na srpski kao jedini nastavni jezik, što se ocenjuje kao efikasan pristup.

U okviru istraživanja analizirani su i organizacioni izazovi s kojima se nastavnici susreću u radu sa učenicima iz Rusije. Cilj ove analize bio je da se identifikuju potencijalne prepreke u realizaciji nastave i predlože mere za njihovo prevazilaženje. Najčešći izazovi koje nastavnici ističu odnose se na: neredovno pohađanje nastave i neobaveštavanje o odsustvu, što otežava planiranje: „*Moram priznati da se učenik često nije pojavljivao na časovima, a da pritom odsustvo nije najavio.*"; problem usklađivanja termina, što utiče

na kontinuitet nastave; nedovoljna interakcija i zatvorenost učenika, posebno u grupnoj nastavi: „Zatvorenost i nedovoljno interakcije."; ograničena upotreba srpskog jezika van nastavnog okruženja, što utiče na praktičnu primenu i fluentnost; rad sa apsolutnim početnicima koji ranije nisu učili nijedan strani jezik, što zahteva dodatnu metodološku prilagodbu: „*Rad sa učenicima koji nikada ranije nisu učili nijedan jezik*". Međutim, pojedini nastavnici, posebno oni koji rade u privatnim školama, navode da nemaju značajnih organizacionih poteškoća: „*Učenici iz Rusije se gotovo bez izuzetka drže dogovora. Tačni su, ispunjavaju svoje obaveze na vreme i precizno*". Ovi komentari ukazuju na razlike u kontekstu rada, ali i na važnost individualnog pristupa i upravljanja nastavom.

Na osnovu dobijenih odgovora, nastavnici su predložili više načina za poboljšanje organizacije i kvaliteta nastave. Ključni aspekti obuhvataju jačanje interakcije, naročito putem ohrabrivanja učenika da uključe kamere u onlajn-nastavi, kako bi se podstakla komunikacija i stvorila prijatnija atmosfera: „*Volela bih da uključe kamere i da budu malo opušteniji*". Takođe, bitna je i individualizacija nastave, kako bi se nastavni sadržaji prilagodili specifičnim potrebama i interesovanjima učenika, ali i strukturu i doslednost, koje učenici visoko vrednuju: „*Bitno je držati se dogovora. Nije im teško da razumeju granice drugih. Poštuju tuđe rasporede koliko i svoje*". Jedan od ključnih aspekata je podsticanje motivacije kroz merljiv napredak i osećaj postignuća: „*Stiče se utisak da im je brz napredak od velike važnosti i da se u tome ogleda kvalitet časova*". Važan je i razvoj dodatnih vežbi za izgovor, posebno za glasove koji su identifikovani kao izazovni, ali i integracija kulturnih sadržaja, putem upućivanja na festivale, izložbe i druga kulturna dešavanja u Srbiji: „*Upućivanje na kulturna dešavanja radi razvijanja srpsko-ruskih prijateljstava i vežbanja jezika*". Prema mišljenju anketiranih nastavnika, kvalitet nastave se može poboljšati korišćenjem onlajn-resursa, kao što su filmovi i serije sa titlovima, ali i dostupnošću nastavnih materijala, odnosno njihovo blagovremeno slanje radi bolje pripreme i učešća na časovima: „*Slati materijale unapred, koristiti dostupne sajtove*". Ovi predlozi predstavljaju konkretne smernice za unapređenje nastavnog procesa i jačanje angažovanja učenika.

Prema podacima dobijenim u istraživanju, nastavnici su ocenjivali napredak učenika iz Rusije. Rezultati pokazuju da devet od 16 nastavnika (56,3%) smatra da je napredak učenika veoma dobar, dok sedam od 16 nastavnika (43,7%) ocenjuje napredak kao dobar. Ove ocene predstavljaju subjektivnu procenu nastavnika o napretku učenika i ukazuju na pozitivna iskustva ispitanika u radu sa ovom grupom učenika. Istovremeno, podaci otvaraju prostor za dalje unapređenje pristupa u radu sa onima koji napreduju nešto sporije.

DISKUSIJA

Rezultati istraživanja ukazuju na to da nastava srpskog kao stranog jezika sa učenicima iz Rusije predstavlja složen proces u okviru kojeg se prepliću različiti jezički, metodički, organizacioni i kulturni aspekti. Dobijeni podaci pokazuju da nastavnici u radu sa ovom grupom učenika ne nailaze samo na izazove koji su neposredno povezani sa učenjem srpskog jezika, već i na pitanja koja se odnose na organizaciju nastave, izbor nastavnih materijala, komunikaciju, motivaciju i prilagođavanje nastavnih metoda individualnim potrebama učenika. Ovakvi rezultati mogu se posmatrati u kontekstu razvoja nastave srpskog kao stranog jezika. Kako navodi Bondžić (2014), razvoj obrazovnih i kulturnih veza Jugoslavije sa drugim zemljama nakon Drugog svetskog rata doprineo je povećanju potrebe za učenjem srpskog jezika kao stranog. Iako su se društvene okolnosti u međuvremenu značajno promenile, osnovna potreba za učenjem jezika u situacijama povećane mobilnosti stanovništva i dalje postoji. Savremene migracije dodatno su uticale na povećanje broja stranih učenika koji dolaze u kontakt sa srpskim jezikom, pri čemu učenici iz Rusije

predstavljaju jednu od značajnijih grupa u savremenom nastavnom kontekstu.

Jedan od najvažnijih nalaza istraživanja odnosi se na potrebu za individualizacijom nastavnog procesa. Više od polovine ispitanih nastavnika, odnosno 56,3%, navodi prilagođavanje nastavnih metoda individualnim potrebama učenika kao najveći izazov u planiranju nastave. Ovaj podatak pokazuje da se nastava ne može zasnivati isključivo na unapred definisanom modelu rada, već da je potrebno uzeti u obzir nivo predznanja, uzrast, motivaciju, način učenja i komunikacijske potrebe svakog učenika. Posebno je značajno zapažanje ispitanih nastavnika da učenici iz Rusije nisu homogena grupa. Ispitanici navode različite nivoe predznanja, različite oblike angažovanja, kao i razlike u spremnosti za komunikaciju i grupni rad. Zbog toga nastavnik ima važnu ulogu u izboru i prilagođavanju nastavnih postupaka.

Dobijeni rezultati u vezi sa organizacionim modelima nastave takođe ukazuju na potrebu za fleksibilnošću. Polovina ispitanika kombinuje individualnu i grupnu nastavu, dok se 31,3% opredeljuje za individualne časove, a 18,8% za grupnu nastavu. Ovakva raspodela pokazuje da ne postoji samo jedan dominantan model koji se primenjuje u radu sa učenicima iz Rusije. Kombinovanje različitih oblika rada omogućava nastavnicima da odgovore na različite potrebe učenika, ali istovremeno zahteva dobro planiranje, naročito kada je reč o usklađivanju termina i organizaciji rada u grupama.

Dobijeni rezultati mogu se povezati sa klasifikacijom nedoumica predavača koju je ponudio Novaković (2022a), posebno sa kategorijama koje se odnose na organizaciona pitanja i obradu nastavnih sadržaja. U okviru organizacionih pitanja mogu se prepoznati izazovi utvrđeni ovim istraživanjem, kao što su izbor individualnog ili grupnog modela nastave, usklađivanje termina, redovnost pohađanja časova, izbor digitalnih platformi i administrativni aspekti realizacije nastave. Sa druge strane, pitanja obrade nastavnih sadržaja prepoznaju se u odgovorima nastavnika koji se odnose na izbor i prilagođavanje nastavnih materijala, kontrastivno poređenje srpskog i ruskog jezika, prevazilaženje jezičke interferencije i upotrebu maternjeg jezika ili jezika posrednika. Na taj način, rezultati ovog istraživanja konkretizuju pojedine oblasti Novakovićeve klasifikacije u kontekstu rada sa govornicima ruskog jezika. Istovremeno, ukazuju na međusobnu povezanost organizacionih i metodičkih pitanja, budući da izbor organizacionog modela nastave neposredno utiče na mogućnosti individualizacije, komunikacije i prilagođavanja nastavnih sadržaja.

Posebno mesto u rezultatima zauzima pitanje jezičke interferencije. Prema zapažanjima ispitanih nastavnika, sličnosti između ruskog i srpskog jezika mogu učenicima olakšati početno razumevanje, ali istovremeno mogu predstavljati izvor predvidivih grešaka. Ispitani nastavnici posebno ističu značaj kontrastivnog pristupa, odnosno poređenja srpskog i ruskog jezika u nastavnom procesu. „Lažni prijatelji", gramatičke strukture i pravopis predstavljaju oblasti u kojima se interferencija može posebno uočiti. Ovakvi nalazi potvrđuju značaj pažljivog planiranja nastavnog procesa i anticipiranja grešaka koje mogu nastati kao posledica uticaja maternjeg jezika. U tom smislu, rezultati se mogu povezati i sa stavovima o potrebi razvoja specifične metodike nastave srpskog kao stranog jezika. Krajišnik (2016) ukazuje na različite motive i potrebe učenika koji uče srpski kao strani jezik, što podrazumeva i potrebu za prilagođavanjem nastavnog procesa konkretnoj ciljnoj grupi. U slučaju učenika iz Rusije, kontrastivni pristup može imati dodatnu vrednost jer nastavniku omogućava da unapred prepozna određene teškoće i da ih obradi kroz odgovarajuće primere i vežbe.

Važan nalaz istraživanja odnosi se i na upotrebu jezika u nastavi. Većina nastavnika navodi da se prelazak na srpski kao dominantni jezik nastave intenzivira sa dostizanjem A2, odnosno B1 nivoa. Na početnim nivoima pojedini nastavnici koriste engleski ili ruski kao pomoćni jezik, naročito prilikom objašnjavanja složenijih sadržaja. Međutim, njihova upotreba se postepeno smanjuje kako raste nivo znanja srpskog jezika. Ovakav pristup

pokazuje nastojanje nastavnika da pronađu ravnotežu između potrebe za razumevanjem nastavnog sadržaja i potrebe da učenici budu što više izloženi ciljnom jeziku.

Upotrebu ciljnog jezika u nastavi moguće je dodatno sagledati u kontekstu Zajedničkog evropskog referentnog okvira za žive jezike (Common European Framework of Reference for Languages – CEFR), koji definiše nivoe jezičke kompetencije i opisuje komunikativne sposobnosti učenika (Council of Europe, 2001). Prema ovom okviru, nivo A2 podrazumeva sposobnost razumevanja često korišćenih izraza i jednostavne komunikacije u poznatim i svakodnevnim situacijama, dok nivo B1 označava sposobnost razumevanja osnovnih informacija o poznatim temama, snalaženja u većini situacija tokom boravka u sredini u kojoj se jezik govori i izražavanja jednostavnih povezanih iskaza o ličnim iskustvima i poznatim temama. Ovi deskriptori predstavljaju koristan orijentir za planiranje nastavnih aktivnosti i prilagođavanje načina komunikacije nivou znanja učenika. U kontekstu ovog istraživanja, odgovori nastavnika pokazuju da se sa dostizanjem nivoa A2 i naročito B1 povećava mogućnost korišćenja srpskog kao dominantnog jezika nastave. Ipak, izbor jezika u nastavnom procesu potrebno je prilagođavati stvarnim komunikativnim sposobnostima učenika, a ne isključivo formalno utvrđenom nivou znanja.

Rezultati pokazuju i značaj komunikativnog pristupa. Svi anketirani nastavnici ocenili su časove sa učenicima iz Rusije kao dinamične, pri čemu su kao važne faktore izdvojili smenu aktivnosti, igre, razgovor, prevođenje i različite komunikativne situacije. Posebno se ističe potreba da učenici aktivno koriste srpski jezik, naročito u grupnoj nastavi. Međutim, pojedini nastavnici ukazuju na zatvorenost i stidljivost učenika u grupnom radu. To znači da nastavnik, pored prenosa jezičkog znanja, ima zadatak da stvara atmosferu u kojoj će učenici biti spremni da govore, postavljaju pitanja i učestvuju u komunikaciji bez straha od greške.

Pitanje nastavnih materijala predstavlja još jedan značajan aspekt istraživanja. Iako nastavnici koriste postojeće udžbenike, među kojima se posebno izdvajaju udžbenici *Azbukuma*, *Govori srpski* i *Naučimo srpski*, rezultati pokazuju da se oni često dopunjuju materijalima koje nastavnici samostalno kreiraju. Ovaj podatak ukazuje na potrebu za nastavnim materijalima koji bi u većoj meri odgovarali specifičnostima različitih ciljnih grupa. Nastavnici koriste novinske članke, časopise, vesti, digitalne resurse, filmove, serije i druge autentične materijale, čime nastoje da nastavu povežu sa stvarnim komunikacijskim situacijama. Upravo uključivanje autentičnih sadržaja može biti od posebnog značaja za učenike koji žive u Srbiji. Nastavnici navode da učenici često imaju teškoće u razumevanju izraza iz svakodnevnog govora koje čuju na ulici, u prodavnici i drugim situacijama, a koji nisu u dovoljnoj meri zastupljeni u udžbenicima. Zbog toga se pokazuje potreba za povezivanjem jezičkog sadržaja sa realnim komunikacijskim okruženjem. Na taj način učenici ne usvajaju samo gramatički ispravne oblike, već razvijaju sposobnost da razumeju i koriste jezik u konkretnim situacijama.

Kulturna komponenta nastave takođe zauzima važno mesto. Nastavnici navode uključivanje kulturnih sadržaja, upućivanje učenika na festivale, izložbe i druga kulturna dešavanja, kao i korišćenje aktuelnih sadržaja iz medija. Ovakav pristup doprinosi povezivanju jezičkog i kulturnog učenja. U tom kontekstu, interkulturalnost se ne posmatra samo kao upoznavanje učenika sa kulturom Srbije, već i kao mogućnost uspostavljanja komunikacije između različitih kulturnih iskustava učenika i nastavnika.

Digitalizacija nastavnog procesa predstavlja još jednu karakteristiku savremene nastave srpskog kao stranog jezika. Rezultati pokazuju da 56,3% nastavnika kombinuje nastavu uživo i onlajn-nastavu, dok 31,3% radi isključivo onlajn. Zoom je najzastupljenija platforma među ispitanicima, dok su među ostalim platformama za realizaciju onlajn-nastave zastupljeni Skype, Google Meet i Microsoft Teams. Pored njih, nastavnici koriste i digitalne alate za kreiranje nastavnih materijala, kao što su Wordwall i Canva. Ovakvi rezultati ukazuju na to da digitalne tehnologije postaju sastavni deo nastavne prakse.

Njihova vrednost nije samo u omogućavanju nastave na daljinu, već i u pružanju dodatnih mogućnosti za interaktivne aktivnosti, vizuelizaciju sadržaja i komunikaciju sa učenicima. Rezultati pokazuju da ispitanici veoma malo koriste specijalizovane onlajn-platforme za pronalaženje učenika i povezivanje nastavnika i polaznika, kao što su Preply, Italki, Verbling i AmazingTalker. Čak 93,8% ispitanika navodi da ne koristi nijednu od navedenih platformi. Ovaj podatak ukazuje na ograničenu zastupljenost ovih platformi u nastavnoj praksi anketiranih nastavnika.

Administrativni aspekt nastave, prema rezultatima istraživanja, ne predstavlja značajan problem za većinu ispitanika. Budući da veliki broj učenika iz Rusije trenutno živi u Srbiji, pitanja plaćanja časova uglavnom se rešavaju preko domaćih bankovnih računa ili u domaćoj valuti. U slučajevima kada nastavnici rade u okviru institucija, administrativne obaveze često nisu u njihovoj neposrednoj nadležnosti. Ovakvi rezultati pokazuju da organizacioni izazovi nisu jednako prisutni u svim segmentima nastavnog procesa.

Značajan podatak odnosi se na procenu napretka učenika. Više od polovine nastavnika, odnosno 56,3%, napredak učenika ocenjuje kao veoma dobar, dok 43,7% navodi da je napredak dobar. Iako ove procene predstavljaju subjektivnu procenu nastavnika i ne mogu same po sebi predstavljati objektivnu meru jezičkog napretka, one ukazuju na pozitivno iskustvo ispitanika u radu sa učenicima iz Rusije. Istovremeno, činjenica da nastavnici navode različite izazove pokazuje da uspešan napredak ne znači odsustvo teškoća, već da se one mogu prevazilaziti odgovarajućim metodičkim i organizacionim postupcima.

Nalazi istraživanja mogu se povezati i sa pitanjem profesionalnog razvoja nastavnika. Novaković (2022b) ukazuje na promene u kadrovskoj strukturi nastave srpskog kao stranog jezika i na potrebu za većim brojem programa stručnog usavršavanja. Dobijeni rezultati dodatno potvrđuju značaj ove potrebe. Nastavnici se u svakodnevnom radu susreću sa specifičnim jezičkim i kulturnim karakteristikama učenika različitih maternjih jezika, zbog čega je kontinuirano stručno usavršavanje značajno za razvoj kompetencija potrebnih za kvalitetnu nastavu. U celini posmatrano, rezultati pokazuju da se organizacija nastave srpskog kao stranog jezika za učenike iz Rusije ne može odvojiti od metodičkih pitanja. Organizacione odluke, kao što su izbor individualne ili grupne nastave, način komunikacije, raspored časova, izbor platforme i nastavnih materijala, neposredno su povezane sa jezičkim i pedagoškim potrebama učenika. Istovremeno, nastavnici pokazuju visok stepen fleksibilnosti u prilagođavanju nastave, što se ogleda u kombinovanju različitih modela rada, samostalnoj izradi materijala i korišćenju digitalnih i autentičnih resursa.

Ograničenja istraživanja treba posmatrati u vezi sa veličinom i načinom formiranja uzorka. Istraživanje je obuhvatilo 16 nastavnika, koji su članovi jedne specijalizovane Fejsbuk grupe i imaju iskustva u radu sa učenicima iz Rusije. Zbog toga se dobijeni rezultati ne mogu automatski generalizovati na sve nastavnike srpskog kao stranog jezika niti na sve učenike iz Rusije. Pored toga, deo podataka zasniva se na samoproceni nastavnika, što može uticati na način interpretacije pojedinih rezultata. Ipak, istraživanje pruža koristan uvid u iskustva nastavnika i može poslužiti kao osnova za šira istraživanja sa većim i raznovrsnijim uzorkom.

Na osnovu svega navedenog, može se zaključiti da su za kvalitetnu nastavu srpskog kao stranog jezika sa učenicima iz Rusije od posebnog značaja fleksibilnost nastavnika, individualizacija nastavnog procesa, kontrastivni pristup, razvijanje komunikativnih kompetencija, korišćenje savremenih digitalnih alata i uključivanje kulturnih sadržaja. Istovremeno, potrebno je nastaviti sa razvojem nastavnih materijala i programa stručnog usavršavanja koji bi nastavnicima omogućili sistematičnije odgovaranje na specifične potrebe različitih grupa učenika. Dobijeni rezultati tako ukazuju da iskustva nastavnika mogu biti značajan izvor za dalje unapređivanje metodike i organizacije nastave srpskog kao stranog jezika.

ZAKLJUČAK

Istraživanje je obuhvatilo analizu iskustava nastavnika srpskog kao stranog jezika u radu sa učenicima iz Ruske Federacije, sa ciljem da se identifikuju glavni organizacioni i metodički izazovi u nastavnom procesu. Dobijeni rezultati pružaju dragocen uvid u dinamiku usvajanja srpskog kao stranog jezika kod ruskih govornika i ukazuju na potrebu za osmišljenim i prilagođenim nastavnim pristupima.

U domenu nastavne organizacije, identifikovani su izazovi kao što su neredovno pohađanje časova, ograničena interakcija, nedovoljna upotreba srpskog van nastavnog konteksta. Međutim, značajan broj nastavnika ističe da učenici iz Rusije pokazuju visoku motivaciju, pouzdanost i spremnost na rad, što omogućava kvalitetan nastavni proces uz adekvatnu podršku i strukturu. Podaci koji se odnose na procenu napretka učenika pokazuju da devet od 16 nastavnika (56,3%) ocenjuje napredak kao veoma dobar, dok sedam od 16 nastavnika (43,7%) navodi da je napredak dobar. Ove ocene predstavljaju subjektivnu procenu nastavnika i ukazuju na njihova pozitivna iskustva u radu sa učenicima iz Rusije.

Uzimajući u obzir rezultate istraživanja, može se zaključiti da kvalitetna nastava srpskog kao stranog jezika sa učenicima iz Rusije zahteva fleksibilnost nastavnika, prilagođavanje nastavnih metoda potrebama učenika, primenu komunikativnih aktivnosti i uključivanje kulturnih sadržaja. Dalji razvoj nastavnih materijala, multimedijalnih resursa i komunikativnih strategija može doprineti unapređenju organizacije i realizacije nastave srpskog jezika za ovu grupu učenika.

LITERATURA

Bjelaković, I., & Vojnović, J. (2006). *Naučimo srpski 1: Serbian language course for foreigners*. Novi Sad: Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu.

Bondžić, D. (2014). Školovanje studenata iz zemalja u razvoju kao deo spoljne politike Jugoslavije 1950–1961. *Annales. Series Historia et Sociologia*, 24(4), 637–648.

Bošković, R. (2014). *Rusko-srpski, srpsko-ruski rečnik*. Jasen.

Brborić, V. (2018). Budućnost lektorata srpskog jezika sa osvrtom na prošlost i sadašnjost. *MSS. Saopštenja*, 48(1), 21–30.

Centar Azbukum. (n.d.). *Autorski tim Centra Azbukum*. https://azbukum.edu.rs/autorski-tim/

Cook, V. (2001). Using the first language in the classroom. *Canadian Modern Language Review*, 57(3), 402–423.

Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gramota.ru. (n.d.). *Словари и справочники*. https://gramota.ru/biblioteka

Krajišnik, V. (2016). Neka pitanja iz metodike nastave srpskog kao stranog jezika. U V. Krajišnik (Ur.), *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi III* (str. 7–26). Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu.

Milošević, S. (2016). Tipologija gramatičkih grešaka ruskih govornika pri usvajanju srpskog jezika. U V. Krajišnik (Ur.), *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi III* (str. 169–180). Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu.

Novaković, A. (2022a). Najčešće nedoumice predavača u vezi sa nastavom srpskog kao stranog jezika. *Filolog*, 25, 115–142.

Novaković, A. (2022b). *Uvod u metodiku nastave srpskog kao stranog jezika*. Niš: Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu.

Novaković, A., & Jović, E. (2022). Analiza i klasifikacija grešaka studenata iz Rusije na početnom nivou učenja srpskog jezika kao stranog. *Philologia Mediana*, 14, 315–340.

Otašević, Đ. (2014). Priručnici za nastavu srpskog jezika kao stranog. *Lingvističke aktuelnosti*, 25, 21–30.

Republički zavod za statistiku. (2025). *Imigracija stranaca u Republici Srbiji*. Republički zavod za statistiku.

Stanković, B. (2011). *Rusko-srpski i srpsko-ruski rečnik za srednju školu*. Beograd: Zavod za udžbenike.

Šapić, J. (2024a). *Govori srpski da te ceo svet razume* (3. izd.). Beograd: Hrabar.

Šapić, J. (2025). Metodički akcenti u nastavi srpskog kao stranog jezika kod govornika ruskog jezika. *Slavistika*, 29(2), 269–283. https://doi.org/10.18485/slavistika.2025.29.2.18

ORGANIZATION OF SERBIAN AS A FOREIGN LANGUAGE TEACHING WITH STUDENTS FROM RUSSIA

Author: MILENA STOJANOVIĆ
E-mail: m.stojanović-21393@filfak.ni.ac.rs
Faculty of Philosophy, University of Niš

Introduction: The subject of this paper is the analysis of challenges in teaching Serbian as a foreign language to students whose native language is Russian. The paper focuses on the classification of the most common dilemmas teachers encounter in the organization and implementation of Serbian as a foreign language instruction.

The Aim: The aim of the paper is to examine the organization, implementation, and key issues of teaching Serbian as a foreign language in the context of working with students from Russia, as well as to identify the most common challenges teachers encounter in their teaching practice.

Material and Methods: Based on the subject, aim, and research tasks, the study employed the descriptive method and the method of theoretical analysis, using a survey technique. Qualitative and quantitative research was conducted to identify key issues in organizing Serbian as a foreign language instruction for students whose native language is Russian. The research material consisted of responses from Serbian as a foreign language teachers who are members of the specialized Facebook group "Serbian for Foreigners: A Group for Teachers" and who have experience working with students whose native language is Russian.

Results: The research showed that teachers face a number of specific challenges in organizing and implementing Serbian as a foreign language instruction for students from Russia. The most common dilemmas encountered by teachers were identified, and potential solutions and possible responses to the challenges arising in teaching practice were considered.

Conclusion: The research results indicate the need for a more systematic approach to organizing Serbian as a foreign language instruction for students whose native language is Russian. The identified challenges and proposed potential solutions may contribute to improving teaching practice and providing a more effective response to the specific needs of this group of students.

Keywords: Serbian as a foreign language teaching methodology; Serbian as a foreign language; teaching methodology; students from Russia; organization of teaching